

به نام خداوند بخشنده مهربان

سوالات و نکات درس ۱۳ تاریخ نهم

پدید آوردگان: محمد حسین فتاحی، امیر عرشیا اسماعیلی

۱- تفاوت حکومت پادشاهی مشروطه با پادشاهی استبدادی را بنویسید.

در دوران حکومت مظفرالدین شاه، رویدادی بزرگ در ایران رخ داد که به دنبال آن، نظام پادشاهی استبدادی، جای خود را به پادشاهی مشروطه داد که در آن، اختیارات شاه بر اساس قانون محدود میشد و نهادهایی مانند مجلس شورا و هیئت وزیران میتوانست در اداره کشور دخالت کند. در صورتیکه در نظام پادشاهی استبدادی همه تصمیمات را خود پادشاه می گرفت.

۲- اوضاع ایران و جهان در آستانه نهضت مشروطه چگونه بود ؟

دوران سلطنت ناصرالدین شاه، با افزایش نفوذ و دخالت انگلستان و روسیه از میانه در ایران، اوضاع سیاسی، اجتماعی و اقتصادی ایران رو به افول نهاد. این روند، در دوران پادشاهی مظفرالدین شاه، به سبب ضعف و ناتوانی او، فزونی یافت. در مقابل، مردم ایران که طعم تلخ استعمار را چشیده بودند و میدانستند که حکومت استبدادی کشورشان نیز قادر به مبارزه با استعمارگران نیست، با تکیه بر آموزه های دین اسلم و مذهب شیعه، به تدریج به تکاپوی اصلاح اوضاع کشور برآمدند. رهبری مردم در این تحولت را بیشتر علما بر عهده داشتند. کشورهای استعمارگر اروپایی که از چهار قرن قبل، غارتگری و چپاول گسترده خود را در قاره های آسیا، آمریکا و آفریقا آغاز کرده بودند، پس از «انقلاب صنعتی» تلاش میکردند تا تمامی جهان را در چنگ خود بگیرند و از منافع اقتصادی آنها بهره‌مند شوند. یکی از برنامه های آنها، تضعیف حکومت های

مستقل در سراسر جهان و در نهایت تبدیل آن کشورها به مستعمرات کشورهای قدرتمندی چون انگلستان بود. آنها همچنین با ایجاد فرقه های جدید و دامن زدن به اختلافات مذهبی و اجتماعی، سعی کردند تا نیروی مقاومت مردمی را در این کشورها تضعیف کنند. این در حالی بود که علما برای اصلاح امور ایران و تقویت بنیان های کشور، در حال تلاش جدی بودند. از اواسط دوران قاجار، برخی شروع به تمجید از ویژگی های تمدن غربی و حکومت های مشروطه کردند و در مقابل، اوضاع نابسامان کشور را بیان میکردند. بعضی از روشنفکران این دوران، پذیرش بیچون و چرای اندیشه های غربی و خودباختگی در برابر غرب را ترویج میکردند و نهضت اصلاح طلبی مردم ایران را که بر اساس عدالت خواهی و نفی استعمار بود، با عقاید و اندیشه های غربی، در می آمیختند.

۳- چه حوادثی جریان انقلاب مشروطه را سرعت بخشید

- ۱- موفقیت نهضت تنباکو و قتل ناصر الدین شاه
- ۲- مظفرالدین شاه نیز شاهی نالایق بود که توانایی سامان دادن به کشور را نداشت
- ۳- توهین ها به مقدسات دینی مردم از سوی برخی کارگزاران کشورهای های استعمارگر در ایران
- ۴- یکی دیگر از عواملی که جریان مشروطه را سرعت بخشید ماجرای فلک شدن برخی تجار بود

۴- علت تحسن مردم و علما در حرم حضرت عبدالعظیم حسنی را بنویسید ؟

در آن زمان، قیمت برخی کالاهای اساسی مانند نان و قند بالا رفت. برخی از مردم به همراه تعدادی از تاجران قند به این گرانی اعتراض کردند. حاکم تهران به جای آنکه به

شکایت آنان رسیدگی کند، به آنها توهین کرد و تاجران را فلک کرد. در نتیجه اعتراضات ادامه یافت. عده ای از علما با تحصن (بست نشینی) در حرم حضرت عبدالعظیم حسنی از مردم حمایت کردند.

۵- مهم ترین خواسته های مردم و علما چه بود؟

از جمله خواسته های حاضرین در این تحصن یک ماهه که آیت الله بهبهانی و آیت الله طباطبایی در راس آنها قرار داشتند، تشکیل عدالت خانه در تمام شهرها و عمل به قانون اسلامی به شکل دقیق بود که با قول همکاری شاه این تحصن به اتمام رسید. اما پس از چندی، مظفرالدین شاه به تعهدات خود عمل نکرد.

۶- مهاجرت قم، تحصن در سفارت انگلیس و صدور فرمان مشروطه را توضیح

دهید.

در پی تشکیل نشدن عدالتخانه و شدید شدن اعتراضات، شهر حالت نیمه تعطیل به خود گرفت و آیت الله طباطبایی و بهبهانی که پیشرفت کار را بدون همراهی آیت الله شیخ فضل الله ناممکن می دیدند، از او خواستند تا به جمع معترضان بپیوندند. شیخ فضل الله نوری که بزرگ ترین عالم تهران بود، با آنان همراه شد و در پی او، اکثر روحانیون تهران به معترضان ملحق شدند. در نهایت، جمعی چند هزار نفره، برای به دست آوردن مطالبات خود، راهی قم شدند و با ارسال نامه به عالمان دیگر شهرها و مراجع عراق، بسیاری از ایشان را با خود همراه کردند.

با خروج علما از تهران، در شهر شایعه شد که دولت قرار است تجار و کسبه ای را که جزء معترضان هستند، تحت فشار قرار دهد. از این رو، جمعی از آنها به تحریک برخی

وابستگان انگلستان، به سفارت این کشور پناه بردند. به تدریج جمعیت تحصن کنندگان در سفارت افزایش یافت و به هزاران نفر تاجر، کاسب، طلبه و عموم مردم رسید.

عضای سفارت از این فرصت استفاده کردند و با پذیرایی از مردم، به تأثیرگذاری بر خواسته های آنان پرداختند و بیشتر مردم نیز، از سیاست پیچیده استعماری انگلیس و سوءاستفاده این کشور از تحصن آنها، غافل بودند. بسیاری از مردم برای اولین بار در سفارت با واژه «مشروطه» آشنا شدند و انگلیسی ها و غربگرایان به آنان القا کردند که باید همچون انگلستان، مشروطه و مجلس شورا بخواهند.

شورش همزمان مردم در برخی دیگر از ولایتها و تعطیلی بازارها و مساجد در تهران، در نهایت موجب صدور فرمان تشکیل مجلس شورا از سوی مظفرالدین شاه در مرداد ماه سال ۱۲۸۵ شد. پس از آن، عدهای از سیاستمداران مشروطه خواه، به سرعت قانون اساسی را تدوین کردند.

۷- مهم ترین موانع و مشکلات سر راه انقلاب مشروطه را نام ببرید.

۱- تدوین متمم قانون اساسی و شدت گرفتن اختلاف ها

۲- تعطیلی مجلس

۳- شهادت شیخ فضل الله نوری

۴- افزایش دخالتهای خارجی

۵- وقوع جنگ جهانی اول

۸- به پیشنهاد شیخ فضل الله نوری چه مکملی به قانون اساسی اضافه شد؟

با تلاش ها و مجاهدت های جدی شیخ فضل الله نوری، بخش هایی در متمم قانون اساسی تصویب شد که بنابر آن، باید چند نفر از مجتهدان و فقیهان اسلام که با شرایط و زمان خود آشنا بودند، در مجلس شورا شرکت می کردند تا قانون های مصوب، مخالف قواعد اسلامی نباشد.

۹- برخورد محمد علی شاه با نظام مظلومه چگونه بود؟

مظفرالدین شاه مدت کوتاهی پس از صدور فرمان مشروطه در گذشت. محمد علی شاه، جانشین او، پادشاهی مستبد بود. او با پشتیبانی دولت روسیه و حمایت طرفداران حکومت استبدادی، تصمیم گرفت حکومت نو پای مظلومه را نابود سازد. پس از چند ماه اختلاف و درگیری موافقان و مخالفان مشروطه و حوادثی مانند قتل صدراعظم شاه و سوء قصد به جان شاه، به دستور محمد علی شاه، مجلس به توپ بسته شد و منحل گردید.

۱۰- فاتحان تهران در مورد محمد علی شاه چه تصمیمی گرفتند؟

با تعطیلی مجلس، گروهی از مشروطه خواهان به اروپا رفتند. اما مردم و علما در داخل کشور به مقاومت پرداختند. مقاومت اصلی از سوی تبریز و به سردمداری ستارخان و باقرخان و با حمایت مراجع نجف شکل گرفت. در این زمان، طرفداران مشروطه در گیلان و اصفهان، در پی انتشار خبر مقاومت مردم تبریز، راهی تهران شدند و آن را تصرف کردند. پس از فتح تهران و تشکیل مجلسی فوق العاده، شاه برکنار شد و پسر نوجوانش، احمد شاه، جانشین او شد.

۱۱- شهادت شیخ فضل الله نوری را توضیح دهید.

با پیروزی دوباره مشروطه خواهان، انتظار میرفت که دشمنان واقعی نهضت، مجازات شوند. اما آنها رها شده و محمدعلی شاه نیز بدون محاکمه به خارج کشور منتقل شد. همچنین، در اولین روزها، جمعی از علما دستگیر شدند و شیخ فضل الله نوری نیز پس از یک محاکمه نمایشی، به شکلی دردآور اعدام شد.

شهادت مظلومانه بزرگترین عالم تهران در جریان نهضت مشروطه که قبل از آن در نهضت تنباکو نیز نقش مؤثری داشت، نشانه ای از انحراف در مسیر مشروطه بود که از مدت ها قبل، شروع شده بود. شیخ فضل الله نوری با مشروطه منطبق بر ارزش های غربی مخالف بود و طرفدار مشروطه شرعی بر پایه ارزش های اسلامی بود.

۱۲- دلیل همکاری انگلستان و روسیه در قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟

همزمان با وقوع انقلاب مشروطیت در ایران، آلمان و متحدانش، یعنی ایتالیا، اتریش و مجارستان، به یک قدرت بزرگ اروپایی تبدیل شده و در صدد دستاندازی بر مستعمرات دیگر کشورها بودند. انگلستان و روسیه برای مقابله با قدرت روزافزون آلمان و متحدانش، تصمیم گرفتند به جای رقابت، با یکدیگر همکاری کنند. به همین دلیل، این دو کشور طی قرارداد ۱۹۰۷ ایران را میان خود تقسیم کردند.

۱۳- پس از قرارداد ۱۹۰۷ روس ها دست به چه اقداماتی زدند؟

پس از آن، روسیه با خیالی آسوده در امور داخلی ایران مداخله میکرد و اجازه نمیداد که دولت و مجلس اوضاع آشفته کشور را سروسامان دهند. علاوه بر این، نیروهای روسیه وارد خاک ایران شدند. آنها در تبریز تعدادی از مشروطه خواهان را کشتند و در مشهد نیز حرم امام رضا علیه اسلام را به گلوله بستند.

۱۴- قرارداد ۱۹۰۷ میان چه کشور هایی به امضا رسید و در مورد ایران چه تصمیماتی گرفته شد؟

بین انگلیس و روسیه و (ادامه جدول زیر)

نقشه تقسیم ایران در قرارداد ۱۹۰۷

۱۵- هدف انگلستان و روسیه از امضای قرارداد ۱۹۰۷ چه بود؟

مقابله با قدرت روز افزون آلمان و متحدانش

۱۶- جنگ جهانی اول در چه تاریخی آغاز و نتیجه آن چه شد؟

جنگ جهانی اول در سال ۱۹۱۴/م ۱۲۹۳ش آغاز شد. در یک سوی این جنگ، کشورهای قرار داشتند که به متحدین معروف بودند و در سوی دیگر آن، کشورهای متفقین مشهور شدند؛ جنگ جهانی اول پس از چهار سال با پیروزی متفقین به پایان رسید. بر اثر این جنگ، میلیون ها نفر کشته، زخمی و آواره شدند و خسارت ها و ویرانی های زیادی به بار آمد.

۱۷- متحدين و متفقين را در جنگ جهاني اول نام ببريد؟

متحدين	آلمان، ايتاليا، اتریش، مجارستان، عثمانی
متفقين	انگلستان، روسیه، فرانسه، در اواخر جنگ (آمریکا)

۱۸- در جنگ جهاني اول ايران چه سياستی در پيش گرفت؟

دولت ايران در ابتدای جنگ جهاني اول بی طرفی کامل خود را اعلام کرد اما انگلستان، روسیه و عثمانی این بی طرفی را نادیده گرفتند و نیروهای خود را وارد ایران کردند. پس از آن، برخی مناطق ایران صحنه نیروهای روسیه و انگلستان با قوای عثمانی شد.

۱۹- در چه مناطقی از ايران مردم در مقابل اشغالگران ايستادگی کردند؟

در برخی از نواحی ایران مانند بوشهر، فارس و خوزستان، نیروهای مردمی از جمله عشایر غیور به مقابله با قوای اشغالگر انگلیسی برخاستند. از جمله دلیرمردان تنگستانی به فرماندهی رئیسعلی دلواری با ایثار جان خویش ضربه سنگینی به اشغالگران وارد آوردند.

۲۰- تاثیر جنگ جهاني اول در ايران را بنویسید.

جنگ جهاني اول موجب بی ثباتی و آشفتگی بیشتر اوضاع ایران شد. به دلیل حضور نیروهای اشغالگر و درگیری های نظامی، دولت مرکزی به نهایت ضعف رسید و تسلط خود را بر امور کشور از دست داد. نافرمانی و سرپیچی از فرمان دولت مرکزی گسترش یافت و امنیت و آسایش مردم از بین رفت. در آن سال ها، ایرانیان دچار مصیبت های

بزرگی مانند قحطی، فقر، گرسنگی و شیوع بیماری های واگیردار شدند و چند میلیون نفر جان خود را از دست دادند.

سوالات کوتاه :

- ۱- رهبران مردم تهران = آیت الله بهبهانی و طباطبایی
- ۲- چه کسی فرمان مشروطیت را صادر کرد = مظفر الدین شاه
- ۳- چه کسی مجلس را به توپ بست = محمد علی شاه
- ۴- سردمداران قیام تبریز = ستارخان و باقرخان
- ۵- در جنگ جهانی اول چه کسی پادشاه ایران بود = احمد شاه
- ۶- چه کسی در بوشهر در مقابل انگلیسی ها مقاومت کرد = رییس علی دلواری